

GLIMSTEDT TEISĖS ŽINIOS

ELEKTRONINIS PRISTATYMAS

Viešosios e. paslaugos - patogumo, efektyvumo ir skaidrumo garantas. Tai savotiška valdžios atvirumo išraiška, mažinanti korupcijos galimybę ir dėl formalizuotų elektroninių procesų išvaduojanti piliečius nuo kabinetuose priimamų sprendimų.

K. Andrijauskas

REDAKTORIAUS ŽODIS

Sveiki.

Šiais metais skaičiuojame jau penktąjį „GLIMSTEDT teisės žinių“ numerį ir džiaugiamės Jūsų susidomėjimu jame pateikiama informacija. Keitėmės ir toliau keisimės – pažadame, kad sieksime būti įdomiu, aktualiu ir patogiu teisinės tematikos leidiniu Jums.

Ižangoje mažiau kalbėsime apie temas, kurias rasite šio mėnesio numeryje (dizaineris neleido išsiplėsti :)), o pristatysiu dar kelias naujienas. Būdami elektroniniu informacijos šaltiniu, nusprendėme panagrinėti virtualios erdvės teisinius niuansus ir reglamentavimą. Tikimės, kad įdomu bus ir Jums.

Siekdami geriau išnaudoti socialinių tinklų teikiamus privalumus ir būti arčiau savo skaitytojų, sukūrėme „GLIMSTEDT teisės žinių“ leidiniui skirtą paskyrą *LinkedIn* profesionalų socialinio tinklo svetainėje. Ten talpinsime visus leidinio numerius,

publikuosime kai kuriuos straipsnius. *LinkedIn* paskyrą rasite čia: <http://www.linkedin.com/company/2804346?trk=tyab>

Švęsdami penktojo „GLIMSTEDT teisės žinių“ išleidimą norime paprašyti Jūsų pagalbos įsivertinant nuveiktą darbą: parengėme nesudėtingą apklausą, kurios rezultatai padės mums toliau tobulėti. Labai prašome Jūsų skirti kelias minutes ir užpildyti šį klausimyną: <http://apklausa.lt/f/-glimstedt-teises-zinios-apklausa-zajw1by/answers/new.fullpage>

Taip pat iš anksčiau naudotos ISSUU elektroninių leidinių platformos persikėlėme į naują aplinką, kuri turėtų būti patogesnė „GLIMSTEDT teisės žinių“ skaitymui kompiuteryje.

Taigi, padėkite mums plėtoti „GLIMSTEDT teisės žinias“ – užpildykite anketą ir prisijunkite prie mūsų *LinkedIn*. O jei turite idėjų, kurlink galėtume judėti toliau, rašykite mums elektroninio pašto adresu teise@vipcommunications.lt.

Linkime nepasiduoti niūrioms ir darganotoms nuotaikoms. Iki greito!

RYTAS STALNIONIS

NUMERIOSKAIČIUS

15

Tiek procentų per metus paauga internetinių lošimų rinka ES.

SPORTO
ATEITIES
FONDAS

Suteikime
galimybę
VISIEMS
vaikams
www.saf.lt

Mėnesio tema
Elektroninis
pristatymas

4

6 Ne tik galimybė
teisės aktus
pasirašyti
elektroniniu parašu

Asmens duomenų
teisinė apsauga Lietuvoje –
dabartis ir ateitis

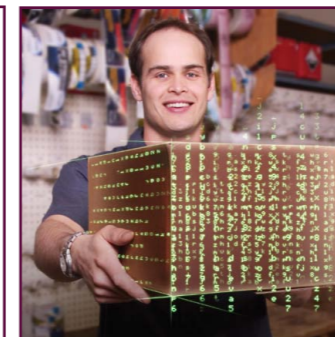
8

Elektroniniai pinigai:
ar pritaikoma
taip pat gerai,
kaip skamba?

12

Teismai –
virtualioje
erdvėje

14

GLIMSTEDT
klientas
3M 16
Lietuva

GLIMSTEDT
žmogus
Giedrė
Rimkūnaitė-
17 Manke

GLIMSTEDT svečias
Kęstutis Andrijauskas
18

Aktualijos
Socialinės
žiniasklaidos
grėsmės darbdaviui
20

Europos internetinių
lošimų reguliavimo
sistemos kūrimas:
22 pirmieji žingsniai

GLIMSTEDT
BERNOTAS & DOMINAS
TEISĖS
ŽINIOS

Kviečiame Jus prisidėti prie šio leidinio turinio kūrimo. Siųskite klausimus, siūlykite temas, diskutuokite.

El. paštas: teise@vipcommunications.lt

Sekite mus [LinkedIn](https://www.linkedin.com/company/2804346?trk=tyab) tinkle: <http://www.linkedin.com/company/2804346?trk=tyab>

Elektroninis pristatymas

Didėjantis gyventojų mobilumas, emigracija bei sparčiai besikeičianti ekonominė ir kultūrinė aplinka sąlygoja tai, kad fizinis pašto korespondencijos pristatymas tampa vis mažiau efektyvus. Pristatymo galimybės priklauso nuo gavėjo gyvenamosios ar buveinės vietos, todėl korespondencija ne visada pasiekia adresatus, siuntimas paštu taip pat reiškia papildomas spausdinimo, vokavimo, siuntimo išlaidas. O informacinių technologijų naudojimas yra plačiai paplitęs, elektroninis paštas yra greitas ir nieko nekainuoja, tačiau kartu ir nesukuria tokių pačių teisinių pasekmių, neužtikrina dokumento išsiuntimo ir gavimo juridinio fakto nustatymo, kaip pašto paslaugų atveju.

Siekiant išspręsti tiek greičio, tiek ir patogumo problemas, nuo 2013 m. pradės veikti E. pristatymo sistema, kuria naudojantis oficialius pranešimus ir dokumentus bus galima siųsti elektroniniu būdu. Numatoma, kad šis pristatymo būdas bus teisiškai reglamentuotas ir turės teisinę bei įrodomąją galią, t. y. prilygs registruotos pašto korespondencijos pristatymui.

E. pristatymo sistema

Susisiekimo ministerija įsteigė Nacionalinę elektroninių pranešimų ir elektroninių dokumentų pristatymo fiziniams ir juridiniams asmenims sistemą (E. pristatymo sistema). Tai bus valstybės informacinė sistema, kurios savininkas ir valdytojas – Susisiekimo ministerija. Projektas vykdomas kartu su partneriu akcine bendrove Lietuvos paštas, o jos tvarkytojas

E. pristatymo sistema siuntas gavėjams galės pristatyti dviem būdais:

- Jeigu elektroninės siuntos gavėjas bus sistemos naudotojas, jam per kelias sekundes nuo siuntų išsiuntimo jos bus pristatomos elektroniniu būdu į gavėjo dėžutę E. pristatymo sistemoje.
- Jeigu siuntėjas pageidaus, kad jo siunčiama elektroninė siunta būtų pristatoma fiziniu gavėjo adresu arba jeigu gavėjas nebus E. pristatymo sistemos naudotojas, tokiu atveju bus naudojamas hibridinis paštas. Tai reiškia, kad siuntėjo siunčiama elektroninė siunta bus atspausdinta, įdėta į voką ir pristatyta gavėjui kaip įprasta registruotoji pašto siunta. Siuntų spausdinimas ir dėjimas į vokus atliekamas automatiškai, todėl visiškai užtikrinamas siuntos turinio konfidencialumas.

bus Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos.

Advokatų kontora „Bernotas ir Dominas GLIMSTEDT“ kartu su partneriais UAB „Ernst & Young Baltic“ bei UAB „Metasite Business Solutions“ projekte teikia konsultacines paslaugas, sistemą diegia UAB „Nortal“.

Liepos mėnesį buvo pradėta naujosios sistemos bandomoji eksploatacija, kurios metu buvo siekiama išbandyti informacinės sistemos funkcijas, identifikuoti ir pašalinti jos veikimo trūkumus bei pasiręsti tinkamai teikti elektroninio pristatymo paslaugą. Bandomajame etape dalyvavo 9 institucijos ir įmonės: Lietuvos apeliacinis teismas, Kauno apygardos teismas, Kaišiadorių rajono apylinkės teismas, Nacionalinė mokėjimo agentūra, VšĮ Centro poliklinika, LR susisiekimo ministerija, Informacinės visuomenės plėtros komitetas, Advokatų kontora Bernotas ir Dominas GLIMSTEDT bei Lietuvos paštas. Šiuo metu prie sistemos prisijungė jau 23 institucijos. Sistemą visuomenei pristatyti numatoma 2013 m. kovo mėnesį.

Sistemos privalumai

E. pristatymo sistema patogė tuo, kad svarbią informaciją – dokumentus, pažymą ir pan. – įvairios institucijos bei gyventojai galės pateikti ir gauti neišeidami iš darbo vietos ar namų. Duomenų apskaitimas sistemoje vyksta realiu laiku, tad duomenys pateikiami labai greitai.

Sistema pagerins valstybės institucijų pasiekiamumą bei leis taupyti gyventojų laiką: žmogus, norėdamas pateikti reikiamus dokumentus, nebeturės jų siųsti registruotu paštu ar važinėti iš vienos institucijos į kitą.

E. pristatymo sistema užtikrins visišką duomenų apsaugą: siunčiama dokumento turinys bus prieinamas tik jo siuntėjui ir gavėjui, o visi siunčiami dokumentai bus saugomi duomenų saugyklose. Kitas privalumas – siunčiant dokumentus per šią sistemą, juos bus galima pasirašyti e. parašu. ▶

„Elektroninio pristatymo paslauga turėtų tapti oficialiu bendravimo kanalu ir sukelti teisinės pasekmes, vienas iš pagrindinių jai keliamų reikalavimų, kurį siekiama užtikrinti ir teisinėmis priemonėmis, yra šios paslaugos patikimumas bei saugumas.“

Ši sistema leis užtikrinti ženkliai mažesnę nepristatytų gavėjams laiškų skaičių. Visi dokumentai bus persiunčiami į E. pristatymo dėžutę, kurią gavėjas galės pasitikrinti jam patogiu metu, nepriklausomai nuo buvimo vietos.

Atsiradus galimybei užtikrinti siunčiamos informacijos konfidencialumą, E. pristatymo sistema gali paskatinti įvairias institucijas teikti daugiau elektroninių paslaugų. Pavyzdžiui, bandomajame etape dalyvavusi VšĮ Centro poliklinika per šią sistemą ateityje planuoja pranešti atliktų medicininių tyrimų rezultatus.

Teisinė aplinka

Lapkričio mėnesio pradžioje Seimas priėmė įstatymą, kuriame numatoma, kad elektroninės siuntos turės tokią pačią teisinę ir įrodomąją galią, kaip ir registruotosios pašto siuntos. Įstatymas įsigalios 2013 m. sausio 1 d., o iki tol Vyriausybė turės priimti jį įgyvendinančius teisės aktus.

Tam tikra prasme šiais teisės aktais siekiama reglamentuoti naują paslaugą, kurios Lietuvoje dar nėra. Kiekvienas asmuo, kuris užtikrins, kad jo teikiama paslauga atitiktų įstatyme ir jį įgyvendinančiuose teisės aktuose keliamus reikalavimus, galės teikti elektroninio pristatymo paslaugą ir, naudojantis ja, siunčiamos elektroninės siuntos bus prilygintos registruotosioms pašto siuntoms.

Dėl tos priežasties, kad elektroninio pristatymo paslauga turėtų tapti oficialiu bendravimo kanalu ir sukelti teisinės pasekmes, vienas iš pagrindinių jai keliamų reikalavimų, kurį siekiama užtikrinti ir teisinėmis priemonėmis, yra šios paslaugos patikimumas bei saugumas. Elektroninio pristatymo paslauga turės būti patikima ir užtikrinti ne

mažesnę duomenų slaptumą, korespondencijos konfidencialumą nei užtikrina pašto paslaugų teikėjai.

Iš tiesų, informacinės ir ryšių technologijos gali užtikrinti dar didesnę patikimumo lygį nei teikiant įprastas, popierinio pašto paslaugas. Pavyzdžiui, jomis galima užtikrinti, kad niekas be elektroninės siuntos siuntėjo ir gavėjo neperskaitys elektroninės siuntos turinio, taip pat, kad elektroninė siunta nepasimes. Tačiau siekiant, kad paslaugos teikėjas naudotų tokias technines apsaugos priemones teikdamas elektroninio pristatymo paslaugą, šiuos reikalavimus būtina nustatyti teisės aktuose.

Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad siun-

čiant dokumentus įprastu registruotu paštu yra fiksuojamas laiško išsiuntimo ir gavimo (įteikimo) laikas. Šis laikas yra labai svarbus teisiniuose santykiuose. Todėl ir elektroninio pristatymo paslaugos atveju, elektroninės siuntos išsiuntimo ir gavimo laikas turės būti aiškiai fiksuojamas. Laiko tikslumas taip pat turės būti užtikrinamas tiek techninėmis bei organizacinėmis, tiek ir teisinėmis priemonėmis.

Užsienio patirtis

Rengiantis E. pristatymo sistemos kūrimui buvo remtasi kitų valstybių patirtimi kuriant analogiškas sistemas. Panašios sistemos jau veikia Čekijoje, Vokietijoje, Šveicarijoje, Ispanijoje.

Pavyzdžiui, Čekijoje jau nuo 2009 m. lapkričio 1 d. visos į pelno siekiančių institucijų registrą (angl. *The Trade Register*) įtrauktos įmonės privalo naudotis Elektroninių duomenų sistemos (angl. *Data boxes*) pašto dėžutėmis.

Šios pašto dėžutės užtikrina paprastesnę valstybės institucijų tarpusavio ir išorinę (su juridiniais bei fiziniiais asmenimis, kuriems yra sukurta *Data box* pašto dėžutė) komunikaciją, popierinę korespondenciją pakeičiant elektrone. *Data box* sistemos administratorius (valdytojas) yra Čekijos Respublikos vidaus reikalų ministerija, operatorius (tvarkytojas) – Čekijos paštas.

Šveicarijoje nuo 2011 metų sausio 1 d. įsigaliojo nauja elektroninės valdžios direktyva, leidžianti valdžios įstaigoms elektroniniu būdu skelbti reikalavimus, nutarimus, teismų nuosprendžius ir kitą informaciją. Įstatyme nurodyti saugumo bei duomenų integruotumo reikalavimai registruoto elektroninio pašto platformai ir paskirta ją administruosianti institucija – Šveicarijos federalinis finansų departamentas, kuris šiuo metu išbando elektroninio pašto platformą „IncaMail“ – konfidencialių laiškų siuntimo sistemą, atitinkančią elektroninio registruoto laiško standartus. Naudojantis šia sistema pagalba siunčiami laiški turi teisinę galią tiek elektroninio laiško siuntėjui, tiek jo gavėjui. ■

BERNOTAS IR DOMINAS GLIMSTEDT
ERNST & YOUNG BALTIC
LIETUVOS PAŠTAS

Ne tik galimybė teisės aktus pasirašyti elektroniniu parašu

ADVOKATĖ JOLANTA LIUKAITYTĖ-STONIENĖ

Praėjusią vasarą Seime buvo svarstomas Teisėkūros pagrindų įstatymo projektas, kuris numatė visų teisės aktų pasirašymą elektroniniu parašu. Nors Seimas nubalsavo už, tačiau prezidentė Dalia Grybauskaitė vetavo šį įstatymą, argumentuodama, kad visiškai atsisakyti autentiško parašo būtų nesaugu. Seimas atsižvelgė į Prezidentės pastabas ir šių metų rugšėjo 18 d. priėmė įstatymą, kuriame numatoma, jog priimti teisės aktai, išskyrus įstatymus ir kitus Respublikos Prezidento pasirašomus teisės aktus, teisės aktų informacinėje sistemoje gali būti pasirašomi saugiu elektroniniu parašu. Dauguma šio įstatymo nuostatų įsigalios nuo 2014 m. sausio 1 d.

Verta atkreipti dėmesį, kad priimtas Teisėkūros pagrindų įstatymas sudaro galimybes ne tik teisės aktus pasirašyti elektroniniu parašu, tačiau ir pačią teisėkūrą vykdyti elektroninėje erdvėje bei teisės

aktus skelbti ne įprastame popieriniame leidinyje, o internetiniame elektroniniame Teisės aktų registre, kurį tvarkys Seimo kanceliarija.

Įstatymų ir kitų teisės aktų projektai galės būti rengiami elektroniniu būdu teisės aktų informacinėje sistemoje. Ši sistema sudaro galimybę teisės akto projektą rengiančiam subjektui viešinti teisės akto rengimo eigą, t. y. skelbti skirtingas ren-

giamo teisės akto projekto redakcijas ir su teisės akto projekto rengimu susijusią informaciją. Proceso dalyvaus įstaigos, su kuriomis bus numatoma derinti teisės akto projektą. Rengiant teisės aktų projektus elektroniniu būdu galės dalyvauti ir kiti asmenys ar asmenų grupės, teikdamos savo pasiūlymus. Teisės akto projektas išvados gauti bus teikiamas paskelbiant jį teisės aktų informacinėje sistemoje ir nurodant subjektus, kurių išvados turi būti gautos. Gautos išvados taip pat bus skelbiamos šioje sistemoje. Kaip minėta, priimti teisės aktai, išskyrus įstatymus ir kitus Respublikos Prezidento pasirašomus teisės aktus, teisės aktų informacinėje sistemoje galės būti pasirašomi saugiu elektroniniu parašu.

Pagal Teisėkūros pagrindų įstatymą tiek elektroniniu, tiek autentišku parašu pasirašyti teisės aktai, įskaitant įstatymus bei kitus Respublikos Prezidento pasirašomus teisės aktus, ne vėliau kaip kitą darbo dieną yra registruojami ir oficialiai skelbiami elektroniniame Teisės aktų registre. Teisės akto įregistravimas ir paskelbimas Teisės aktų registre laikomas oficialiu teisės akto paskelbimu. Taigi įstatymu atsisakoma iki šiol įprasto teisės aktų skelbimo popieriniame leidinyje „Valstybės žinios“.

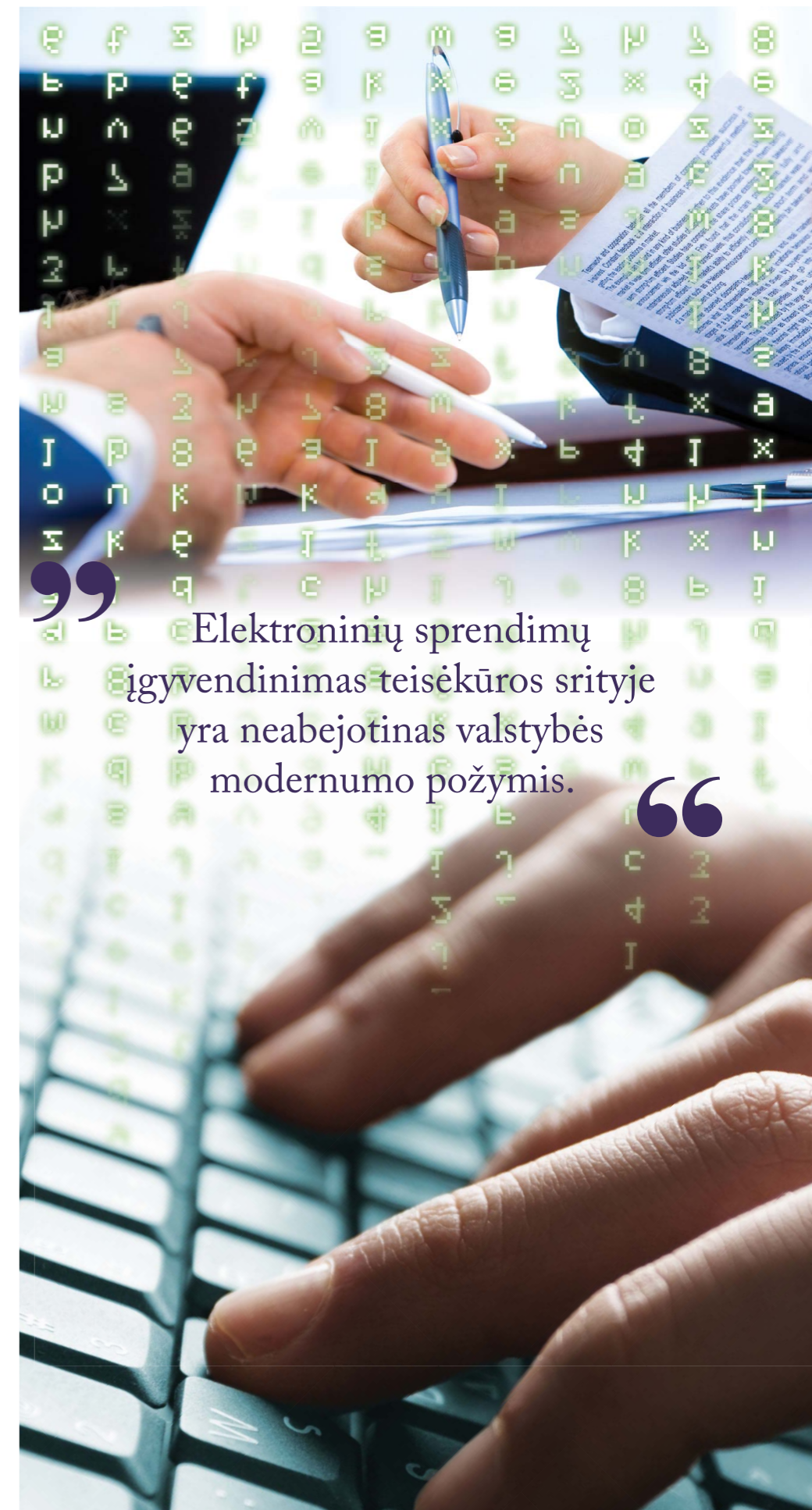

Teisės aktų registre bus tvarkomi ir iki Teisėkūros pagrindų įstatymo įsigaliojimo Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų registre sukaupiti teisės aktai. Iki 2015 m. balandžio 15 d. Teisės aktų registre taip pat turės būti paskelbtos suvestinės savivaldybės institucijų norminių teisės aktų redakcijos. Šiuo metu taikomas reikalavimas tam tikrą informaciją skelbti „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“ keičiamas į įpareigojimą šią informaciją skelbti atitinkamo subjekto interneto svetainėje, jei kituose teisės aktuose nenustatyta kitaip.

Paminėtina, kad galimybė naudoti elektroninį parašą pasirašant teisės aktus nėra visiškai naujovė Lietuvoje. Dar iki Teisėkūros pagrindų įstatymo priėmimo, t. y. nuo 2011 m., Lietuvos Respublikos Vyriausybė naudojo ELPAS elektroninio pasirašymo sistemą, kuri sudarė galimybes ženkliai sutrumpinti teisės akto derinimo ir pasirašymo laiką. Sistema veikia tokiu principu: suredaguotas teisės aktas įkeliamas į ELPAS sistemą, pasirašantys asmenys elektroniniu paštu informuojami apie jiems pasirašytiną teisės aktą, pasirašytas teisės aktas grąžinamas pateikėjui ir perduodamas registravimui bei paskelbimui. Tokiu būdu nereikia teisės akto spausdinti, vežti pasirašyti iš pradžių vienam atsakingam asmeniui, o paskui kitam ir t. t. Tai leidžia išvengti daugybės popierinių kopijų darymo, transportavimo ir pan. Elektroniniu būdu pasirašyti teisės aktus galima bet kur, kur yra prieiga prie interneto. Tad net jei Ministras Pirmininkas, atsakingas ministras ar kitas pareigūnas yra išvykęs į užsienį, jis gali prisijungti prie sistemos internetu ir vizuoti ar pasirašyti reikiamus teisės aktus. Sistema leidžia užtikrinti operatyvumą. Per ELPAS informacinę sistemą Vyriausybė taip pat perduoda įstatymų ir kitų Seimo teisės aktų projektus Seimui svarstyti.

Įsigaliojęs Teisėkūros pagrindų įstatymas įneš nemažai naujovių teisės aktų priėmimo, pasirašymo, įregistravimo ir paskelbimo procese. Manytina, kad naudojimasis elektronine erdve ir galimybė teisės aktus pasirašyti elektroniniu parašu suteiks nemažai privalumų, tačiau informacinių technologijų naudojimas reikalauja imtis visų būtinų priemonių, saugumui užtikrinti. Bet kuriuo atveju elektroninių sprendimų įgyvendinimas teisėkūros srityje yra neabejotinas valstybės modernumo požymis.

ADVOKATĖ JOLANTA LIUKAITYTĖ-STONIENĖ

„Elektroninių sprendimų įgyvendinimas teisėkūros srityje yra neabejotinas valstybės modernumo požymis.“

Asmens duomenų teisinė apsauga Lietuvoje – dabartis ir ateitis

TEISININKĖ KORNELIJA BOGNIUKAITĖ

Asmens duomenų teisinę apsaugą Lietuvoje reglamentuoja Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas (toliau – Įstatymas).

Nepaisant visų priemonių ir pastangų, asmens duomenų teisinė apsauga Lietuvoje dar nėra pakankamai intensyvi: nors apie 74 proc. apklaustųjų žino apie įstatymų jiems suteikiamas teises asmens duomenų apsaugos srityje, tačiau net 58 proc. apklaustųjų asmenų visuomenės informuotumą apie asmens duomenų apsaugą vertina kaip žemą. Kitas tyrimas parodė, kad labiausiai nepasitikima privačiame sektoriuje veikiančių subjektų vykdomu asmens duomenų kaupimu ir tvarkymu.

Šiais metais Europos Komisija parengė pasiūlymą dėl Bendrojo duomenų apsaugos reglamento (toliau – Reglamentas) priėmimo. Poreikis reformai asmens duomenų

teisinės apsaugos srityje kilo atsivėlus į kintančias technologijas, į vis didėjančią skaitmeninės aplinkos įtaką kasdieniam asmens gyvenimui, į poreikį užtikrinti ES Pagrindinių teisių chartijos 8 str. 1 d. ir Sutarties dėl ES veikimo 16 str. 1 d. įtvirtintas asmens duomenų teisinės apsaugos teises ir jų vienodą apsaugą visoje ES, taip pat siekiant pašalinti skirtumus, kurie kliudo asmens duomenų judėjimui vidaus rinkoje, bei skatinant ekonomikos augimą (ypač elektroninėje erdvėje).

Direktyva 95/46/EB dėl asmens apsaugos tvarkant asmens duomenis (toliau – Direktyva) šiuo metu yra pagrindinis ES asmens duomenų teisinės apsaugos sritį reguliuojantis dokumentas. Priėmus Reglamentą, Direktyva netektų galios. Lietuvoje galiojantis Įstatymas yra suderintas su Direktyva, todėl Reglamento priėmimas turėtų tiesioginės įtakos Lietuvoje nustatytam asmens duomenų teisinės apsaugos reguliavimui.

Reglamento projekte numatyta nemažai esminių asmens duomenų teisinės apsaugos reguliavimo pakeitimų, kurie turės didelės įtakos subjektams, savo veikloje tvarkantiems asmens duomenis, taip pat bus reikšmingi ir pačių duomenų subjektų – fizinių asmenų – teisių ir pareigų apimčiai. ▶

„Elektroninio pristatymo paslauga turėtų tapti oficialiu bendravimo kanalu ir sukelti teises pasekmes, vienas iš pagrindinių jai keliamų reikalavimų.“

Priėmus Reglamentą, jis bus taikomas tiesiogiai visose 27 ES valstybėse narėse. Tai reikš, kad šiuo metu galiojančios skirtingos 27 valstybių narių teisinės sistemos, neretai savaip įgyvendinančios Direktyvos nuostatas, bus panaikintos. Lietuvoje tai taip pat reikš poreikį iš esmės peržiūrėti ir pakeisti Įstatymą bei kitus susijusius teisės aktus (pvz. Administracinių teisės pažeidimų kodeksą, kt.).

Direktyvoje įtvirtinti esminiai principai nebus keičiami, Reglamentu siūloma nustatyti kelis naujus principus: adekvatumo, duomenų kiekio mažinimo principas (renkami minimalios apimties, būtinos tikslams pasiekti, duomenys; duomenys tvarkomi tik tiek ir tol, kol tikslų negalima pasiekti tvarkant asmens duomenų neapi-

mančią informaciją), skaidrumo principas (duomenų subjektui aiškiai nurodoma, kokių tikslu renkami duomenys ir kam jie bus naudojami), plačios duomenų valdytojo atsakomybės principas (valdytojas užtikrina ir įrodo, kad kiekviena duomenų tvarkymo operacija atitiks Reglamento nuostatas).

Be to, Reglamentas nustato duomenų valdytojams (tvarkytojams) naujų pareigų. Pavyzdžiui, pareiga gauti iš duomenų subjekto aiškų (angl. *explicit*) sutikimą dėl jo asmens duomenų tvarkymo. Sutikimas negali būti numanomas, dviprasmiškas, kaip neretai pasitaiko šiandieninėje praktikoje. Reglamente sutikimo sąvoka taip pat papildoma bei nurodoma, jog sutikimas turi būti savanoriškas, konkretus, aiškus tinkamai informuoto asmens valios išraiška pareiškimu arba atitinkamais veiksmais, kuriais duomenų subjektas sutinka, kad būtų tvarkomi su juo susiję duomenys. Remiantis Reglamente įtvirtinta sutikimo sąvoka, sutikimu nebus laikomas asmens neprieštaravimas duomenų tvarkymui ar pan. Taigi sutikimas turi pasireikšti aktyviais subjekto veiksmais (patvirtinimais), kas leistų ir pačiam asmeniui suprasti, kad jis duoda tokį sutikimą ir su kuo jis sutinka. Pareiga įrodyti, kad asmuo sutiko su jo asmens duomenų tvarkymu nustatytiems tikslams, tenka duomenų valdytojui.

Reglamentas taip pat nustato pareigą duomenų valdytojui nepagrįstai nedelsiant, jei įmanoma, per 24 valandas nuo

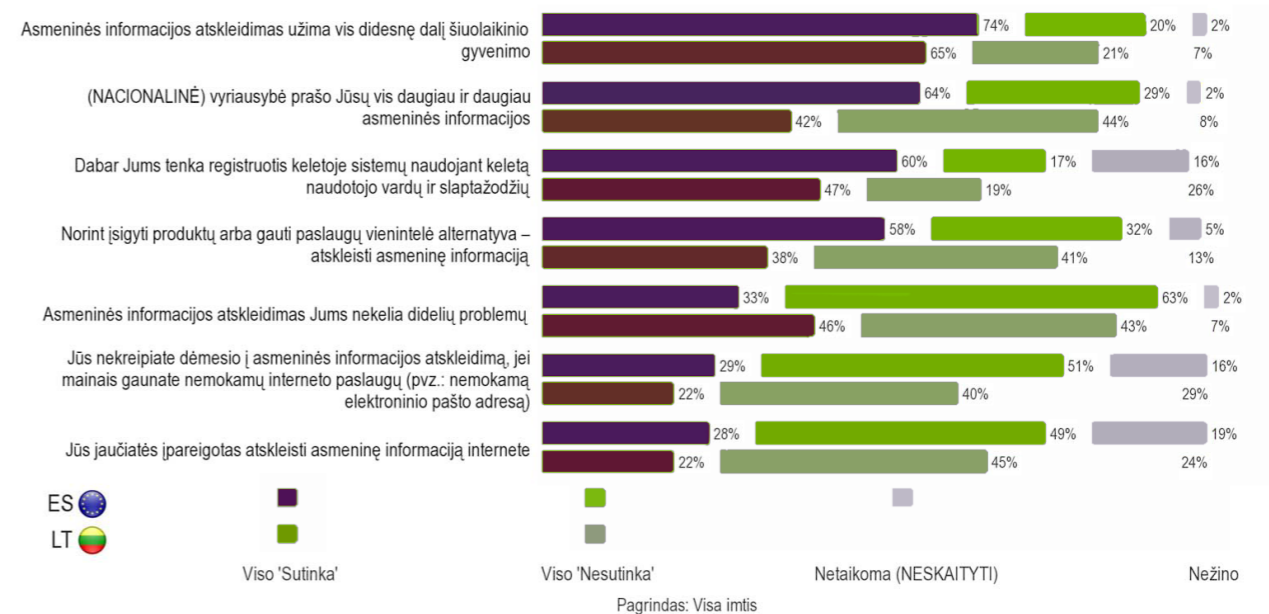
tada, kai sužino apie asmens duomenų saugumo pažeidimą, pranešti apie jį priežiūros institucijai (t. y. Inspekcijai). Duomenų tvarkytojas, nustatęs pažeidimo faktą, atitinkamai privalo apie tai informuoti valdytoją. Taip pat nustatomas įpareigojimas nepagrįstai nedelsiant apie pažeidimus pranešti ir patiems duomenų subjektams, kurių atžvilgiu padaryti tokie pažeidimai, jeigu pažeidimas gali turėti neigiamo poveikio asmens duomenų apsaugai ar duomenų subjekto privatumui.

Nauja reforma taip pat siekiama įtvirtinti asmenims naujų teisių. Viena tokių – teisė būti pamirštam (angl. *right to be forgotten*), kuri reiškia, kad asmeniui atšaukus sutikimą tvarkyti jo asmens duomenis ar pasibaigus duomenų saugojimo terminui, arba tvarkant duomenis neteisėtai, asmuo turi teisę pareikalauti sunaikinti (ištrinti) visus jo asmens duomenis ir užkirsti kelią tolimesniam tokių duomenų naudojimui.

Šiuo metu Direktyva iš esmės nenustato duomenų tvarkytojui jokių pareigų, išskyrus įpareigojimą vykdyti duomenų valdytojo nurodymus. Direktyva nukreipia į nacionalinę teisę ir nustato valstybėms narėms įpareigojimą savo teisės aktuose įtvirtinti duomenų tvarkytojo pareigą užtikrinti duomenų saugumą, t. y. imtis reikiamų techninių ir fizinių priemonių. Šis reikalavimas įgyvendintas Įstatyme, taip pat poįstatyminiuose teisės aktuose.

Reglamente šis tvarkytojui keliamas reikalavimas taip pat išlieka, tačiau keliami ▶

Prašom nurodyti, ar Jūs visiškai sutinkate, linkęs sutikti, linkęs nesutikti arba visiškai nesutinkate su kiekvienu iš šių teiginių.

2010 m. lapkričio 26 d. – gruodžio 13 d. vykdyta Eurobarometro apklausa, 74.3, Lietuvos rezultatai, 3 skyrius [interaktyvus]. [Prisijungta 2012-10-16].
Prieiga per internetą: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_359_fact_lt_lt.pdf

„Reglamente numatomos sankcijos (baudos), kurios ženkliai, net kelis šimtus kartų ir daugiau, skiriasi nuo šiuo metu ATPK nustatytų baudų.“

ir nauji reikalavimai: duomenų tvarkytojas tvarko duomenis tik tada, kai duomenų valdytojas duoda nurodymą juos tvarkyti (išskyrus, kai tvarkyti reikalaujama pagal teisės aktus); duomenų tvarkytojas privalo saugoti visų tvarkymo operacijų, už kurias yra atsakingas, dokumentus; tvarkytojas pasitelkti kitą duomenų tvarkytoją gali tik gavęs išankstinį duomenų valdytojo leidimą, kt. Duomenų tvarkytojas, neįvykdęs valdytojo nustatytų reikalavimų, pats laikomas valdytoju ir yra tiesiogiai atsakingas už pažeidimus, jam gali būti taikomos Reglamente nustatytos sankcijos – baudos (žr. lentelę apačioje).

Šiame kontekste paminėtini debesų kompiuterijos (angl. *cloud computing*) paslaugų teikėjai. Debesų kompiuterijos paslaugų teikėjas šiuo metu Direktyvos prasme laikomas duomenų tvarkytoju, atitinkamai paslaugos gavėjas (klientas) – duomenų valdytoju. Kaip nurodyta aukščiau, iš esmės tokios paslaugos teikėjui (duomenų

tvarkytojui) šiuo metu taikomas reikalavimas tik užtikrinti duomenų saugumą, tačiau priėmus Reglamentą, debesų kompiuterijos paslaugų teikėjams bus nustatoma daugiau įpareigojimų ir, kaip minėta, atitinkamai – sankcijos už pažeidimus. Šie tiesiogiai iš Reglamento kylantys įpareigojimai ir numatoma paslaugų teikėjo atsakomybė bus svarbūs tais atvejais, kai paslaugos bus teikiamos mažoms ir vidutinio dydžio įmonėms, fiziniams asmenims, kurie dažniausiai neturi galimybių derėtis dėl debesų kompiuterijos paslaugas teikiančių bendrovių milžinių siūlomų standartinių sutarčių sąlygų.

Šiuo metu Direktyva numato laisvę valstybėms narėms savo nuožiūra nustatyti sankcijas už asmens duomenų teisinės apsaugos pažeidimus. Administracinių teisės pažeidimų kodeksas (toliau – ATPK) šiuo metu įtvirtina tris nuostatas, kurios nustato administracinių atsakomybės – nuobaudos (baudos) – taikymą už asmens duomenų teisinės apsaugos pažeidimus (žr. lentelę apačioje). Reglamente numatomos sankcijos (baudos), kurios ženkliai, net kelis šimtus kartų ir daugiau, skiriasi nuo šiuo metu ATPK nustatytų baudų. Tiesa, Reglamente nustatoma galimybė įspėti pažeidėją, kai jo pažeidimas nėra sunkus, tačiau tai, manytina, bus taikoma labiau išimtinėms situacijoms. ▶

Šiuo metu visos duomenis tvarkančios įstaigos (organizacijos) privalo registruotis Inspekcijoje duomenų valdytojais/tvarkytojais (nebent joms taikoma išimtis), tačiau šis įpareigojimas pagal Reglamentą bus panaikintas (išskyrus išimtis, kai registruotis ir konsultuotis bus privaloma, jeigu numatomos atlikti tvarkymo operacijos dėl jų pobūdžio ar tikslų asmenims gali sukelti didelę konkrečią riziką).

Siekiant supaprastinti subjektų priežiūrą, Reglamentas taip pat nustato, jog nepaisant duomenų valdytojo/tvarkytojo veiklos daugiau kaip vienoje valstybėje narėje, būtent duomenų valdytojo/tvarkytojo pagrindinės buveinės vietos (angl. *main establishment*) priežiūros institucija bus kompetentinga prižiūrėti duomenų valdytojo/tvarkytojo vykdomai duomenų tvarkymo veiklai visose valstybėse narėse. Tokiu būdu įtvirtinamas vieno langelio principas (angl. *one-stop shop*). Šiuo metu Direktyva nustato, kad duomenų valdytojo/tvarkytojo, įsisteigusio atitinkamoje valstybėje narėje, bet veiklą vykdančio (ir) kitose valstybėse, veiklą prižiūri ir kontroliuoja kiekviena veiklos vykdymo vietos priežiūros institucija. Taigi subjektą, veikiantį, pavyzdžiui, penkiose valstybėse narėse, prižiūri penkių valstybių narių priežiūros institucijos. Įvirtinus vieno langelio principą būtų sumažinti priežiū-

ros institucijų ir pačių įstaigų (organizacijų) kaštai.

Reglamentas taip pat numato, kad bus įsteigiama ir nauja nepriklausoma institucija, kurią sudarys kiekvienos valstybės narės vienos priežiūros institucijos vadovas ir Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas. Numatoma pagrindinė valdybos užduotis – užtikrinti, kad Reglamentas būtų taikomas nuosekliai.

Nepaisant reformos svarbos ir aktualumo, manytina, kad Reglamentas galėtų būti priimtas ne anksčiau, kaip po 1–2 metų,

taip pat jam yra numatomas 2 metų nuo priėmimo dienos pereinamasis laikotarpis, kas reiškia, kad realiai Reglamentas gali būti pradėtas taikyti Lietuvoje ne anksčiau 2015 metų pavasario. Nepaisant to, Lietuvoje veikiančioms įstaigoms (organizacijoms) būtina iš anksto pasirengti numatomoms naujovėms ir keliamiems reikalavimams, siekiant, kad naujo reglamentavimo įsigaliojimas sukeltų kuo mažiau neigiamų pasekmių tiek pačioms įstaigoms (organizacijoms), tiek duomenų subjektams. ■

TEISININKĖ KORNELIJA BOGNIUKAITĖ

Dabartis

Eil. Nr.	Pagrindas	Turinys	Sankcija
1.	ATPK 214 ⁽¹⁴⁾ str. „Neteisėtas asmens duomenų tvarkymas“	1 d. Asmens duomenų tvarkymas, pažeidžiant Įstatymą	Bauda 500–1000 Lt
		2 d. Asmens duomenų tvarkymas, pažeidžiant Įstatymą, subjekto, jau bausto administracine nuobauda už šį pažeidimą	Bauda 1000–2000 Lt
2.	ATPK 214 ⁽¹⁶⁾ str. „Duomenų subjekto teisių pažeidimas“	1 d. Duomenų subjekto teisių, numatytų Įstatyme, pažeidimas	Bauda 500–1000 Lt
		2 d. Duomenų subjekto teisių, numatytų Įstatyme, pažeidimas, subjekto, jau bausto administracine nuobauda už šį pažeidimą	Bauda 1000–2000 Lt
3.	ATPK 214 ⁽¹⁷⁾ str. „Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos pareigūnų teisėtų nurodymų nevykdymas“	Inspekcijos pareigūnų teisėtų nurodymų duomenų apsaugos srityje nevykdymas, žinomai melagingų duomenų pateikimas arba trukdymas Inspekcijai atlikti tikrinimus įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka	Bauda 100–200 Lt

Ateitis

Eil. Nr.	Pagrindas	Turinys	Sankcija
1.	Reglamento 79 str. 3 d.	Reglamento nesilaikytą pirmą kartą ir netyčia, ir (i) asmens duomenis tvarko komercinio intereso neturintis fizinis asmuo, arba (ii) įmonei arba organizacijai, kurioje yra mažiau kaip 250 darbuotojų, asmens duomenų tvarkymas tėra pagalbinė pagrindinės veiklos dalis	Raštinis įspėjimas
2.	Reglamento 79 str. 4 d.	Bet kuris subjektas tyčia ar dėl neatsargumo: (i) nenustato su duomenų subjektų prašymais susijusių mechanizmų arba skubiai neatsako duomenų subjektui arba atsako netinkamu formatu, (ii) ima mokestį už informaciją arba atsakymus į duomenų subjektų prašymus.	Bauda iki 250 000 EUR (863 200 Lt); Įmonės atveju – bauda iki 0,5 proc. jos metinės pasaulinės apyvartos
3.	Reglamento 79 str. 5 d.	Subjektas, kuris tyčia ar dėl neatsargumo: (i) Duomenų subjektui nepateikia informacijos arba pateikia ne visą informaciją, (ii) nesuteikia duomenų subjektui galimybės susipažinti arba neištaiso asmens duomenų, arba nepateikia reikšmingos informacijos, (iii) nepaiso teisės būti pamirštam arba teisės reikalauti ištrinti duomenis, (iv) nesaugo arba nepakankamai saugo dokumentus, kt.	Bauda iki 500 000 EUR (1 726 400 Lt) Įmonės atveju – bauda iki 1 proc. jos metinės pasaulinės apyvartos
4.	Reglamento 79 str. 6 d.	Subjektas, kuris tyčia ar dėl neatsargumo: (i) tvarko asmens duomenis neturėdamas jokio arba pakankamo teisinio pagrindo arba nesilaiko su sutikimu susijusių sąlygų, (ii) tvarko specialių kategorijų duomenis, pažeisdamas Reglamentą, (iii) neatsižvelgia į duomenų subjekto išreikštą nesutikimą, (iv) neįspėja ar nepraneša apie asmens duomenų saugumo pažeidimą, arba laiku nepraneša ar neišsamiai praneša apie duomenų saugumo pažeidimą priežiūros institucijai arba duomenų subjektui, (v) nepaskiria duomenų apsaugos pareigūno.	Bauda iki 1 000 000 EUR (3 452 800 Lt) Įmonės atveju – bauda iki 2 proc. jos metinės pasaulinės apyvartos

Elektroniniai pinigai: ar pritaikoma taip pat gerai, kaip skamba?

ADVOKATO PADĖJĖJAS VYTAUTAS BIRMONTAS

Europos centrinio banko skaičiavimais atsiskaitymų skaičius, naudojant elektroninius pinigus, Europos Sąjungoje (ES) nuo 2000 m. iki 2011 m. išaugo beveik 10 kartų ir pasiekė 1290 mln. atsiskaitymų per metus, panašios tendencijos pastebimos ir vertinant atsiskaitymų vertę, kuri 2011 m. duomenimis pasiekė apytikriai 37,7 mlrd. eurų. Nepaisant iš pirmo žvilgsnio įspūdingų skaičių, bendra mokėjimų rinkos dalis, tenkanti elektroniniams pinigams, 2011 m. sudarė apytikriai 1,4 proc. nuo visų mokėjimų, įvykdytų ES.

Elektroninių pinigų teisinis reguliavimas ES buvo įgyvendintas priėmus pirmąją elektroninių pinigų direktyvą 2000 m. Elektroninių pinigų ir elektroninių pinigų įstaigų įstatymas Lietuvoje įsigaliojo

tik 2012 m. sausio 1 d. Vadovaujantis įstatymu ir ES direktyva Nr. 2009/110/EC, elektroniniais pinigais yra laikoma elektroninėse, įskaitant ir magnetines, laikmenose saugoma piniginė vertė, skirta mokėjimo operacijoms atlikti ir priimama asmenų, kurie nebūtinai yra atitinkamų elektroninių pinigų leidėjai.

Atsiskaitymas elektroniniais pinigais nėra tapatus kredito pervedimams (naudojantis elektronine bankininkyste). Esminis skirtumas yra tas, kad atsiskaitymams elektroniniais pinigais pirkėjas neprivalo turėti banko sąskaitos ar ja tiesiogiai naudotis atliekant tokius mokėjimus, išskyrus atvejus, kai elektroniniai pinigai, naudojantis kredito pervedimu, yra įgyjami arba konvertuojami į pinigines lėšas. Elektroniniais pinigais naudojama dviem būdais:

- Elektroniniai pinigai saugomi kortelėse ar kitoje materialioje įrangoje;
- Elektroniniai pinigai saugomi serveryje.

Paprastai pinigų suma yra saugoma elektroninių pinigų kortelėse, telefonuose ar kituose materialiuose įrenginiuose. Visa informacija apie turimų elektroninių pinigų kiekį yra koduojama arba magnetinėje juostelėje (pvz., egzistuoja galimybė elektroninius pinigus saugoti kietajame diske), arba mikroschemoje. Šia technologija pagrįstas elektroninių pinigų naudojimas yra populiarus kai kuriose ES narėse atsiskaitant už viešojo transporto paslaugas, automobilių statymą ar kitas smulkias paslaugas ar prekes (pvz., Olandijoje yra įdiegta elektroninių pinigų sistema „OV-chipkaart“, kuria viešojo transporto naudotojai, naudodamiesi elektroninių pinigų kortele, atsiskaito už viešojo transporto paslaugas; Vokietijoje – „GeldKarte“; tas pats paminėtina ir apie Lietuvoje veikiančią „Vilniečio kortelę“ ir teikiamas naudojimosi elektroniniais pinigais paslaugas „Mokipay“). Elektroniniai pinigai, saugomi serveryje, paprastai yra skirti atsiskaitymams už prekes ar paslaugas internetu (pvz., „PayPal“ ar „WebMoney“). Šiuo atveju elektroniniai pinigai yra saugomi elektroninėje sąskaitoje.

Elektroninių pinigų naudotojai, atsižvelgiant į sutarties su elektroninių pinigų įstaiga sąlygas, turi teisę išsikeisti visus turimus elektroninius pinigus į pinigines lėšas (skirtingos elektroninių pinigų įstaigos gali būti nusistačiusios papildomus mokesčius už kitas paslaugas, taikomas vartotojams). Atkreiptinas dėmesys, kad Elektroninių pinigų įstaiga turi teisę reikalauti papildomo atlygio už elektroninių pinigų išpirkimą tik tada, kai (i) išpirkti elektroninius pinigus prašoma nepasibaigus sutarties galiojimo terminui; (ii) elektroninių pinigų turėtojas nutraukia sutartį prieš sutartyje nurodytą jos galiojimo terminą; (iii) išpirkti elektroninius pinigus prašoma praėjus daugiau negu vieniems metams po to, kai pasibaigia sutarties galiojimo terminas.

Pagrindinis elektroninių pinigų naudojimo privalumas yra tai, kad užtikrinamas atsiskaitymų konfidencialumas ir greitis. Pirkėjui atsiskaitant elektroniniais pini-

„ Matyti aiški tendencija – harmonizuojant teisinį reguliavimą siekiama sudaryti sąlygas kaip galima platesniam ūkio subjektų skaičiui užsiimti elektroninių pinigų leidimu ir konkuruoti mokėjimų rinkoje. “

gais jo asmenybė neidentifikuojama, tikrinamas tik elektroninių pinigų tikrumas. Be to, atsiskaitant už prekes ir paslaugas, išvengiama papildomo bankų tarpininkavimo.

Atsižvelgiant į ES elektroninių pinigų teisinio reguliavimo raidą, matyti aiški tendencija – harmonizuojant teisinį reguliavimą siekiama sudaryti sąlygas kaip galima platesniam ūkio subjektų skaičiui užsiimti elektroninių pinigų leidimu ir konkuruoti mokėjimų rinkoje. Minimalaus kapitalo reikalavimas, siekiant užsiimti elektroninių pinigų leidimu, sumažintas nuo 1 mln. eurų iki 350 tūkst. eurų, praplėstas Elektroninių pinigų institucijų

veiklų, kuriomis pastarosios turi teisę užsiimti, sąrašas: suteikiama teisė tam tikrais atvejais suteikti paskolas, keisti valiutą ir teikti kitas paslaugas, nesusijusias su elektroninių pinigų leidimu.

Atkreiptinas dėmesys, kad LR Elektroninių pinigų ir elektroninių pinigų įstaigų įstatymas nustato galimybę juridiniams asmenims gauti Elektroninių pinigų įstaigos ribotos veiklos licenciją. Tokia licencija yra suteikiama, neatsižvelgiant į minimalų elektroninių pinigų įstaigos kapitalo – 350 tūkst. eurų – reikalavimą, tačiau tokios įmonės veikla yra ribojama – per paskutinius 6 mėnesius neapmokėtų elektroninių pinigų vidurkis neturi viršyti 3 mln. litų per mė-

nesį. Elektroninių pinigų vidurkiu yra laikytinas elektroninių pinigų įstaigos

finansinių įsipareigojimų, susijusių su kiekvienos dienos pabaigoje per ankstesnius 6 mėnesius leistais elektroniniais pinigais, bendros sumos vidurkis, apskaičiuotas pirmą kiekvieno mėnesio dieną ir taikomas tą mėnesį.

Atkreiptinas dėmesys, kad įstatyme nustatyta teisė elektroninių pinigų įstaigai (taip pat ir turinčiai ribotos veiklos licenciją) užsiimti kita veikla suteikia teisę įmonėms, teikiančioms kitas paslaugas (pvz., telekomunikacijos, paslaugų ar prekių pardavimu), užsiimti ir elektroninių pinigų leidimu. Aukščiau minėto teisinio reguliavimo tikslas – skatinti konkurenciją mokėjimų rinkoje.

LR Elektroninių pinigų ir elektroninių pinigų įstaigų įstatymas taip pat nustato ir reikalavimus elektroninių pinigų įstaigoms: vadovai turi būti nepriekaištingos reputacijos, turėti atitinkamą išsilavinimą, elektroninių pinigų įstaigas prižiūri Lietuvos bankas, pastarajam elektroninių pinigų įstaigos privalo teikti atitinkamas ataskaitas, pranešimus, elektroninių pinigų įstaigos privalo užtikrinti deramą asmenų duomenų apsaugą ir t. t.

Nepaisant aukščiau nurodytų privalumų ir remiantis Europos centrinio banko statistika, elektroniniai pinigai mokėjimų rinkoje stiprių pozicijų kol kas neįgijo. Manytina, kad elektroninių pinigų priklausomybė nuo informacinių technologijų kol kas lemia neypatingą mokėjimų naudojantis elektroniniais pinigais populiarumą. Tikimasi, kad informacinėms technologijoms toliau tobulėjant (pvz., atsiradus galimybei vartotojams atsiskaityti vieniems su kitais naudojant elektroninius pinigus, susietus su išmaniaisiais telefonais, ar išaugus įrenginių ar įstaigų, turinčių galimybę priimti elektroninius pinigus, skaičiui) atsiskaitymas elektroniniais pinigais taps toks pats įprastas, kaip ir naudojimas mobiliojo ryšio telefonu. ■

ADVOKATO PADĖJĖJAS
VYTAUTAS BIRMONTAS

Teismai – virtualioje erdvėje

TEISININKAS ŠARŪNAS BASIJOKAS

Informacijos sklaidos procesų plėtra naudojantis šiuolaikinėmis elektroninėmis priemonėmis yra neabejotinai reikšminga ne tik pašto, bet ir teismų sistemai. 2011 m. vasarą priimtu Civilinio proceso kodekso pakeitimu buvo nustatyta, kad nuo 2013 m. sausio 1 dienos elektroninių ryšių priemonėmis bus galima teismui pateikti procesinius dokumentus.

Elektroninių ryšių priemonių naudojimas taip pat bus įteisintas vykdymo procese bei antstolių veikloje, bus sudaryta galimybė teismo procese naudoti informacines ir elektroninių ryšių technologijas (vaizdo konferencijas, telekonferencijas ir pan.). Pakeitimais įtvirtinamas sąrašas asmenų, kuriems nustatyta pareiga (teismui įvykdžius pareigą pateikti dokumentus elektroninių ryšių priemonėmis) procesinius dokumentus gauti elektroninėmis priemonėmis. Į šį sąrašą patenka advokatai, advokatų padėjėjai, antstoliai, antstolių padėjėjai, notariai, valstybės ir savivaldybių įmonės,

įstaigos ir organizacijos, finansų įstaigos ir draudimo įmonės.

Be to, elektroninių ryšių priemonėmis dokumentai bus įteikiami asmenims, kuriems teisės aktuose ar su teismų informacinės sistemos valdytoju sudarytoje sutartyje yra nustatyta pareiga gauti procesinius dokumentus elektroninių ryšių priemonėmis. Teismas dokumentus įteikti elektroninių ryšių priemonėmis galės ir kitiems asmenims, jeigu šie to pageidavo ir nurodė reikalingus kontaktinius duomenis.

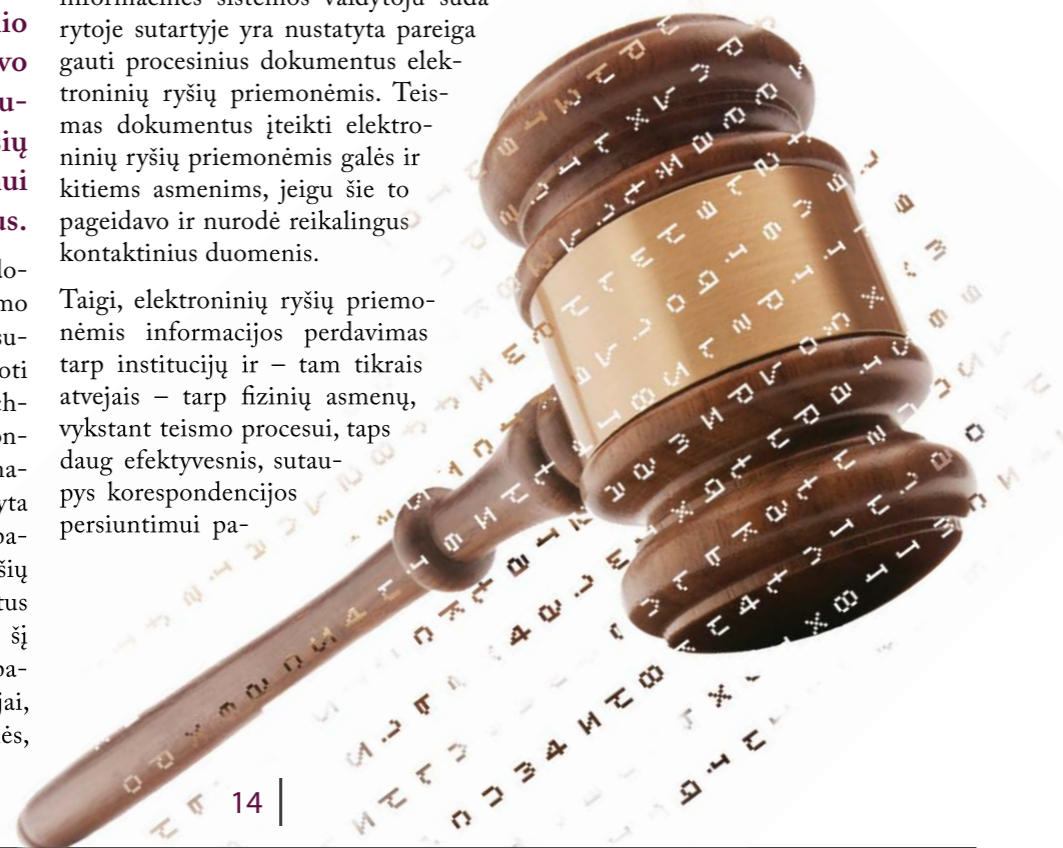
Taigi, elektroninių ryšių priemonėmis informacijos perdavimas tarp institucijų ir – tam tikrais atvejais – tarp fizinių asmenų, vykstant teismo procesui, taps daug efektyvesnis, sutalpins korespondencijos persiuntimui pa-

”

Pagal įgyvendinamo projekto nuostatas, mokėjimai už baudas galės būti atliekami nuotoliniu būdu, t. y. nebereikės į atitinkamas institucijas pristatinti baudos kvitų ar kitų dokumentų, informacija apie paskirtas baudas bus susisteminta VMI interneto svetainėje.

“

skirtas lėšas. Panašios nuostatos įtvirtintos ir Administracinių bylų teisenos įstatyme, tad elektroninės priemonės nuo 2013 m. sausio 1 dienos bus naudojamos ir šioje srityje.

Tiesa, minėti įstatymai nedetalizuoja, kokios konkrečios elektroninės priemonės (E. pristatymo sistema, kitos informacinės sistemos, ar, tiesiog, elektroninis paštas) galės būti naudojamos. Tai turės būti nustatyta teisingumo ministro įsakymu. Įsakymas ar jo projektas kol kas nėra paskelbti viešai. Bėlika tikėtis, kad teisingumo ministerija suspės pasirengti iki metų pabaigos, ir naujovės galės būti taikomos taip, kaip numatyta.

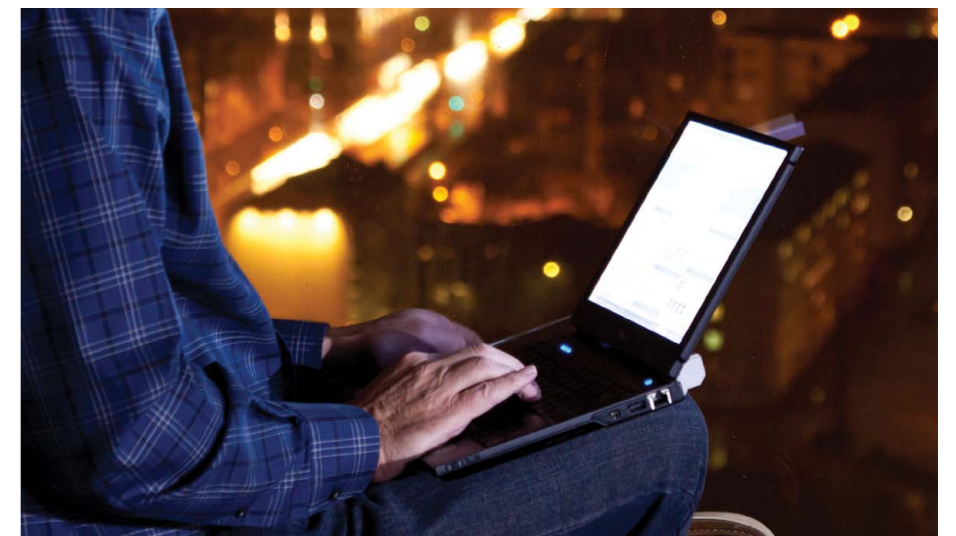
E. bylos

Vadovaujantis Civilinio proceso kodekso pakeitimais, Teismų ir antstolių įstatymai buvo papildyti nuostatomis, susijusiomis su elektroninės bylos tvarkymu. Su teismo proceso bylomis susiję elektroniniai duomenys teismuose nuo 2013 m. pradžios bus tvarkomi, įtraukiami į apskaitą ir saugomi naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas.

Proceso dalyviai, teisingumo ministro nustatyta tvarka, turės teisę susipažinti su elektronine byla ir gauti joje esančių dokumentų kopijas. Visi rašytiniai procesiniai dokumentai bus suskaitmeninti ir jų skaitmeninės kopijos perkeltos į elektroninę bylą. Dokumentai, kurie negali būti suskaitmeninti, bus saugomi rašytine forma, apie tai pažymint elektroninėje byloje. Duomenų autentiškumą ir saugumą užtikrins elektroninis parašas.

E. bauda

Šiuo metu diegiamas elektroninių paslaugų informacinės sistemos, skirtos ne

ginčo tvarka paskirtų baudų fiziniams ir juridiniams asmenims administravimui, projektas – E. bauda. 8,5 mln. litų, iš kurių 7,3 mln. – ES fondų lėšos, vertės projekto tikslas – skatinti savanorišką baudų mokėjimą, gerinant ne ginčo tvarka paskirtų baudų administravimo procesą bei užtikrinant priemones jas patogiaai sumokėti.

Šiuo metu tik Valstybinė mokesčių inspekcija (VMI), Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba („Sodra“) ir Lietuvos Respublikos muitinė pačios išieško mokesines nepriemokas, o sprendimus dėl išieškojimo valstybės naudai priima ir antstoliams vykdyti teikia daugiau kaip 60 skirtingų valstybės institucijų. Konsolidavus išieškojimą vienoje institucijoje, VMI, E. baudos projektas leis suvienodinti skirtingas administra-

vimo ir išieškojimo procedūras, skatinti baudų ieškojimo efektyvumą bei savanorišką baudų sumokėjimą.

Pagal įgyvendinamo projekto nuostatas, mokėjimai už baudas galės būti atliekami nuotoliniu būdu, t. y. nebereikės į atitinkamas institucijas pristatinti baudos kvitų ar kitų dokumentų, informacija apie paskirtas baudas bus susisteminta VMI interneto svetainėje. Tokia tvarka E. baudos paslaugos naudotojams suteiks galimybę laiku sužinoti apie taikomas išieškojimo procedūras, sutaupyti lėšų nuotoliniu būdu sumokant baudą per nustatytą terminą. Tai taip pat sumažins klaidingai antstoliams perduotų bylų skaičių, nes informacija apie paskirtas ir sumokėtas baudas bus gaunama ir fiksuojama informacinėse sistemose. ■

TEISININKAS ŠARŪNAS BASIJOKAS

Kam rūpi duomenų apsauga?

UAB „3M LIETUVA“ GENERALINIS DIREKTORIUS LINAS STANKEVIČIUS

„3M Lietuva“, kaip globalios 3M korporacijos dalis, savo veiklą Lietuvoje pradėjo 1994 m. Veikla vykdoma šešiose pagrindėse korporacijos verslo srityse, vietinei rinkai siūlomi daugiau nei 7000 produktų verslui bei namų vartotojams.

Visos „3M“ korporaciją sudarančios bendrovės, įskaitant ir „3M Lietuva“, gerbia asmenų teisę į privatumą, todėl „3M“ korporacija yra patvirtinusi bendrą politiką, kurioje numatyta, kaip korporacijos bendrovės privalo gauti sutikimus iš duomenų subjektų dėl informacijos apie juos rinkimo ir naudojimo, taip pat kokią asmeninę informaciją gali rinkti ir kaip ją gali panaudoti (plačiau www.3m.com).

Į GLIMSTEDT „Teisės žinių“ klausimus apie bendrovės požiūrį į asmens duomenų teisinę apsaugą ir su tuo susijusias problemas atsako UAB „3M Lietuva“ generalinis direktorius Linas Stankevičius.

Ką Jūsų kompanijai reiškia asmens duomenų apsauga? Kodėl tam yra skiriamas dėmesys?

Pirmiausia, stengiamės atitikti visus teisinius reikalavimus, apibrėžtus Lietuvos Respublikos įstatymuose, ir duomenų apsauga nėra išimtis. Ir darbuotojų, ir klientų asmens duomenys yra naudojami vidinėse informacinėse duomenų bazėse ir yra laikomi kompanijos nuosavybe bei turtu.

Kokius asmens duomenis renkate?

Standartinius asmens duomenis: vardas, pavardė, darbovietė, pareigos, gyvenamoji vieta, telefono numeris. Renkant darbuotojų duomenis prisideda asmens kodas, šeimininė padėtis.

Kokių priemonių (teisinių, organizacinių, techninių ar kt.) imatės siekdami apsaugoti tvarkomus asmens duomenis ir atitikti įstatymų reikalavimus?

Stengiamės gauti sutikimus iš asmens duomenų subjektų – tiek darbuotojų, tiek klientų. Turimų duomenų apsauga užti-

“Svarbu išsiaiškinti, ar ta įmonė, kuri ketina naudoti asmens duomenis, turi įsidiegusi duomenų apsaugos procesus ir technologijas.”

krinama prieinamumo prie tokių duomenų ribojimu, taip pat apie egzistuojančius reikalavimus instruktuojami duomenis savo darbe naudojantys asmenys.

Ar, Jūsų nuomone, Lietuvos įmonės atsakingai laikosi įstatymų reikalavimų šioje srityje?

Dažnai įvairiose situacijose tenka susidurti su prašymais suteikti asmeninius duomenis, dažniausiai prašoma reklaminėms akcijoms, taip pat to prašo įvairių paslaugų tiekėjai, valstybinės institucijos, tačiau tik keliuose įstaigose esu gavęs tokį prašymą dėl duomenų naudojimo, kuriame patvirtinama, kad įstaiga turi įsidiegusi procesus, leidžiančius saugiai valdyti prašomą informaciją.

Į ką žmonės turėtų atkreipti dėmesį prieš sutikdami leisti įmonėms naudoti savo asmens duomenis?

Reikėtų išsiaiškinti, ar tai tikrai yra būtina ir kokios iš to naudos gaus pati įmonė ir duomenų subjektas. Kitas svarbus aspektas, į kurį asmenys turėtų atkreipti dėmesį, yra įmonės reputacija. Taip pat svarbu išsiaiškinti, ar ta įmonė, kuri ketina naudoti asmens duomenis, turi įsidiegusi duomenų apsaugos procesus ir technologijas. ■

Giedrė nuolat konsultuoja informacinių technologijų, žiniasklaidos, intelektinės nuosavybės teisės, duomenų apsaugos srityje. Ji taip pat turi plačią patirtį konsultuojant tiek Lietuvos, tiek užsienio klientus įvairiais Lietuvos teisės klausimais, įskaitant įmonių susijungimus ir įsigijimus, reorganizavimus, nekilnojamojo turto, projektų finansavimo ir kitus sandorius.

„Bernotas ir Dominas GLIMSTEDT“ Asocijuota partnerė, advokatė Giedrė Rimkūnaitė-Manke

Pagrindiniai projektai, kuriuose Giedrė pastaruoju metu teikė teisinę paslaugas:

- Teisinės paslaugos, susijusios su elektroninio pristatymo sistemos kūrimu ir įteisinimu, įskaitant esamos teisinės situacijos, susijusios su diegiama sistema, galimų tokios sistemos įteisinimo alternatyvų analizę, atitinkamų teisės aktų projektų rengimas, derinimas su valstybės institucijomis;
- Rekomendacijų dėl reikiamų teisės aktų pakeitimų, daugiau kaip 40 valstybės ir savivaldos institucijų administracines paslaugas perkeltiant į elektroninę erdvę, rengimas;
- Nuolatinių teisinių paslaugų žiniasklaidos, intelektinės nuosavybės teisės srityje teikimas bendrovei, valdančiai vieną pagrindinių Lietuvos komercinių televizijų;
- Teisinės paslaugos įvairiais intelektinės nuosavybės ir sutarčių teisės klausimais Lietuvos kompanijai, gaminančiai reklamą, filmus ir kitus audiovizualinius kūrinius;
- Teisinės paslaugos Danijos informacinių technologijų bendrovei, kuriančiai draudimo sektoriui skirtus sprendinius, jai įsigyjant informacinių technologijų bendrovę Lietuvoje;
- Teisinės konsultacijos tarptautinei kompanijai, įvykus asmens duomenų saugumo pažeidimui.

Išsilavinimas

- 2010 m. Hanoverio Leibnico universitetas (Vokietija) ir Stokholmo universitetas (Švedija), Europos universitetų Teisės informatikos studijų programa (EULISP), informacinių technologijų ir intelektinės nuosavybės teisės magistro laipsnis;
- 1998 – 2003 m. Vilniaus universiteto Teisės fakultetas, teisės magistro laipsnis.

Narystė

- Tarptautinės technologijų teisės asociacijos (ITechLaw) narė
- Lietuvos advokatūros narė
- Lietuvos jaunųjų advokatų asociacijos narė

Publikacijos

- 2010 m. Straipsnis „Kiek teisių yra jūsų kompiuteryje?“ (naudotos programinės įrangos pardavimas) („Versus“ Nr. 11(51) 2010 m. lapkritis, 47 – 49 puslapiai (pavadinimas –))
- 2012 Straipsnis „ACTA greičiausiai prieštarauja ES teisei“ (Verslo žinios)
- 2012 Straipsnis „Kas bendro tarp „Snoro“ ir programinės įrangos?“ (GLIMSTEDT Teisės žinios (2))ž

Seminarai

- Rengia seminarus informacinių technologijų/intelektinės nuosavybės teisės srityje, socialinės žiniasklaidos ir įmonių reputacijos klausimais;
- 2012 m. Intelektinė nuosavybė versle GLIMSTEDT;
- 2012 m. Mobiliųjų aplikacijų teisiniai aspektai GLIMSTEDT;
- 2011 m. Socialinė žiniasklaida ir korporatyvinė reputacija GLIMSTEDT.

Kalbos

- Lietuvių, anglų, prancūzų, rusų.

Svarbiausia elektroninių paslaugų srityje – integracija

KĘSTUTIS ANDRIJAUSKAS

Vis daugiau visuomenės gyvenimo sričių perkelti į elektroninę erdvę, ypatingai svarbios tampa viešosios elektroninės paslaugos, jų sąlygojamas greitis bei patogumas. Apie šių e. paslaugų situaciją Lietuvoje ir įgyvendinamus projektus kalbamės su Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Susisiekimo ministerijos laikinai direktoriaus pareigas einančiu Kęstučiu Andrijausku.

Kuo valstybei naudingos viešosios e. paslaugos?

Viešosios e. paslaugos – patogumo, efektyvumo ir skaidrumo garantas. Tai savotiška valdžios atvirumo išraiška, mažinanti korupcijos galimybę ir dėl formalizuotų elektroninių procesų išvaduojanti piliečius nuo kabinetuose priimamų sprendimų.

E. paslaugos leidžia žmonėms greičiau ir patogiau pasiekti įvairias įstaigas, o pastarosioms – sparčiau ir efektyviau tenkinti piliečių poreikius, tam panaudojant mažiau žmogiškųjų resursų. Versle e. paslaugos taip pat laiduoja spartą ir efektyvumą. Todėl nenuostabu, kad šiandien įstaigos plečia e. paslaugas ir mažina aptarnaujančio personalo skaičių – samdyti, apmokyti

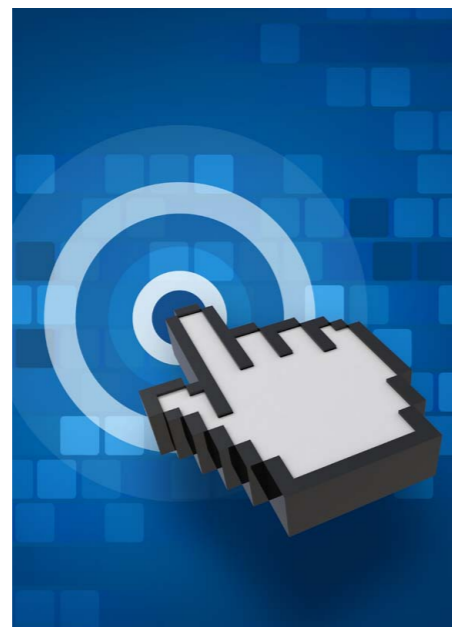
„ E. paslaugos turi tapti patogesnės vartotojui – reikia iš esmės pergaltuoti visą jų teikimo procesą iš paslaugos gavėjo perspektyvos, kurti vartotojui aiškų turinį bei išdėstymą. “

ir išlaikyti darbuotoją, jo darbo vietą kainuoja žymiai daugiau, nei įdiegti ir eksploatuoti e. paslaugas teikiančią informacinę sistemą.

Kaip vertinate e. paslaugų situaciją Lietuvoje?

Dauguma būtinausių paslaugų į e. erdvę pas mus šiuo metu jau yra perkeltos, tad nišų, kuriose jų nebūtų visiškai, yra mažai. Todėl dabar daugiausia dėmesio reikia skirti e. paslaugų tobulinimo kryptims.

Visų pirma, būtina kiek įmanoma labiau automatizuoti e. paslaugų teikimą, kadangi šiuo metu dar nemaža dalis paslaugos procesą sudarančių operacijų atliekama rankinėmis procedūromis. Tam kartais reikalingi teisinio reguliavimo pakeitimai, leidžiantys procesus formalizuoti tiek, kad jie galėtų vykti automatiškai.

Antra, e. paslaugos turi tapti patogesnės vartotojui – reikia iš esmės pergaltuoti visą jų teikimo procesą iš paslaugos gavėjo perspektyvos, kurti vartotojui aiškų turinį bei išdėstymą. Pavyzdžiui, į nuoseklų elektroninį procesą sujungti paslaugas, reikalingas įvykus tam tikram gyvenimo įvykiui, tokiam kaip, tarkime, vaiko gimimas. Juk reikia gauti ir gimdymo pažymą iš gydymo įstaigos, įregistruoti vaiką Gyventojų registre, deklaruoti gyvenamąją vietą, kreiptis dėl socialinės pašalpos gavimo. Nors atskiras e. paslaugas – tokias kaip prašymas gimusio vaiko registracijai, gyvenamosios vietos deklaravimas, asmens kodo ir pašalpų suteikimas jau turime, tačiau žmogui nuo to ne lengviau, nes fragmentacija reikalauja daugybės skirtingų prisijungimų prie paslaugų sistemų ir įvairių žingsnių atlikimo.

Kaip trūkumą, visiškai naują paslaugą galėčiau paminėti nebent internetinį balsavimą, tačiau tai veikia balsavimo būdas, nei paslauga. Ir nors esu didelis balsavimo internetu šalininkas, pastarieji įvykiai Seimo rinkimuose tikrai neprisideda prie balsavimo internetu įdiegimo paspartinimo ir rodo, kad rinkimų sistemoje dar yra ką tobulinti, ne tik technologiškai.

Kokie svarbūs e. sprendimai Lietuvoje šiuo metu įgyvendinami?

Šiuo metu naudojant ES struktūrinę paramą vykdomė daugiau šimtą įvairių projektų skirtų elektroninio turinio kūrimui. Kaip sudėtingesnius nurodyčiau du projektus – e. sveikatos ir e. savivaldos sistemų kūrimas. Pavyzdžiui, savivaldybių turime 60. Savivaldybės yra pagrindinės paslaugų

gyventojams ir verslui teikėjos. Kurti 60 atskirų, funkcionalių labai panašių arba vienodų infrastruktūros elementų neverta. Todėl, taupant lėšas ir optimizuojant procesus, Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Susisiekimo ministerijos valdomos informacinės sistemos VAIISIS platformoje kuriama centralizuota infrastruktūra, per kurią savivaldybės teiks elektronines paslaugas gyventojams ir verslui.

Kokios institucijos Lietuvoje labiausiai pažengusios e. paslaugų srityje?

Istoriškai sparčiausiai e. paslaugos diegtos ten, kur poreikis buvo didžiausias – mokesčių inspekcija, muitinė, socialinio draudimo sfera, darbo birža, bibliotekos. Bene labiausiai pažengusi interaktyvumo lygiu yra VMI e. deklaravimo sistema.

Kaip Informacinės visuomenės plėtros komitetas (IVPK) daro įtaką e. paslaugų sektoriui Lietuvoje?

Mūsų vaidmuo svarbus administruojant Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšas e. paslaugoms. Iš 2007 – 2013 m. IT sričiai skirtos beveik 1 mlrd. Lt ES paramos, apie 60 – 70 proc. (virš 600 mln. Lt.) skirti vien e. paslaugų turiniui kurti. IVPK rengia planavimo dokumentus, finansavimo sąlygų aprašus, sudaro finansavimo sutartis, kontroliuoja sutarčių vykdymo eigą, atlieka rezultatų stebėseną – įvertina, į kokias sritis reikia nukreipti lėšas.

Koks IVPK vaidmuo kuriant e. pristatymo sistemą?

Norėčiau atkreipti dėmesį, kad e. pristatymas yra greičiau informacinių technologijų sprendimas, IT paslauga, o ne viešoji paslauga. Tai nėra galutinė viešoji paslauga, o viešosios ar administracinės paslaugos proceso dalis skirta siuntos, kurioje yra priimtas sprendimas, pristatymui. Tai yra spragos, šiuo metu esančios tipinės elektroninės paslaugos procese, užpildymas.

Valstybė yra įsipareigojusi prieš piliečius ir įmones sukurti patikimą ir patogų komunikavimo kanalą. Didėjant žmonių mobilumui, reikalingas atitikmuo tradiciniam registruoto laiško pristatymui. Todėl kuriame e. pristatymo sistemą, kuri leis pranešimą gauti bet kuriuo paros metu, bet kuriame pasaulio taške, prisijungus internetu prie e. valdžios paslaugų portalo www.epaslaugos.lt. Saugumą ir konfidencialumą užtikrins tai, kad, norint perskaityti pranešimą,

portale bus būtina identifikuotis naudojant elektroninį parašą ir niekas kitas, be jūsų, pranešimo perskaityti negalės. Jo nematys net pats sistemos operatorius. Taip pat numatoma įstatymu įteisinti elektroninių siuntų pristatymo faktą – laiško atidarymą, kuris savotiškai bus prilygintas pasirašymui tradiciniu būdu įteikus registruotą laišką, tai yra, įsigalios neišsiginamumo principas – atidarius elektroninį laišką, nebus galima įrodyti, kad pranešimas negautas.

Kuo skiriasi e. pristatymo sistema ir Registrų centro teikiama virtualiojo adresų paslauga?

Registrų centro teikiama virtualiojo adresų paslauga vertinti sunkoka, nes trūksta išsamios informacijos apie sistemos veikimą. Iš prieinamos informacijos galima daryti išvadą, kad Registrų centro paslauga nuo e. pristatymo sistemos skiriasi tuo, kad ji veikia susietai su nekilnojamojo turto adresu. Virtualusis adresas bus susietas su nekilnojamojo turto savininku, tačiau ne konkrečiu fiziniu asmeniu. Vadinasi, jeigu turite 5 sklypus, galite turėti tiek pat virtualiojo pašto adresų. Toks susiejimas su nekilnojamojo turto leidžia neatskleisti savo tapatybės ir siųsti savininkui pranešimus netgi nežinant jo fizinio adresą. Šiuo metu virtualius

adresus Registrų centras numato sukurti ir Juridinių asmenų registre įregistruotiems juridiniams asmenims.

Svarbu ir tai, kad Registrų centras yra valstybinė įmonė, kuri gali siūlyti savo paslaugą ir komerciniams objektams. O tarpu e. pristatymo sistema komerciniams tikslams nebus naudojama – to neleidžia finansavimo šaltinis, kadangi ES struktūrinės paramos lėšos negali būti leidžiamos komercinių paslaugų kūrimui ir konkurencijai su verslu. Todėl mūsų sistema bus naudojama tik valstybės institucijų bendravimui su gyventojais ir juridiniais asmenimis.

Nors galima įžvelgti tam tikrą konkurenciją tarp šių sistemų, tačiau jos lygiai taip pat gali ir papildyti viena kitą. Integravus šias sistemas, pranešimas, išsiųstas per e. pristatymo sistemą, galėtų būti pasiekiamas ir per virtualaus adresų paslaugą, pavyzdžiui, jeigu įmonė rašo institucijai ir pranešimą siunčia per virtualaus adresų sistemą, tai ji gali gauti ir per e. pristatymo sistemą.

Nežiūrint galimos integracijos, naudingiausia būtų, jeigu virtualaus adresų paslauga būtų orientuota labiau į komercines paslaugas, santykį tarp dviejų įmonių, o mes pasirūpintume komunikacija tarp institucijų ir asmenų. ■

Socialinės žiniasklaidos grėsmės darbdaviui

ASOCIJUOTA PARTNERĖ, ADVOKATĖ GIEDRĖ RIMKŪNAITĖ-MANKE

Teismuose neretai atsiduria bylos dėl įmonių dalykinės reputacijos, fizinių asmenų garbės ir orumo bei teisės į privatų gyvenimą pažeidimo, paskleidžiant tikrovės neatitinkančią informaciją visuomenės informavimo priemonėse (televizijoje, spaudoje ir pan.). Paskleisti informaciją įprastose visuomenės

informavimo priemonėse gali ne kiekvienas, o internetas sudaro galimybes kiekvienam betarpiškai, akimirksniu ir visam pasauliui paskelbti savo nuomonę.

Su socialinės žiniasklaidos naudojimo plitimu didėja asmens teisių pažeidimo galimybė. Taip pat tam tikrais atvejais gali būti pažeistos įmonės teisės ar įmonė gali būti patraukta atsakomybėn už jos

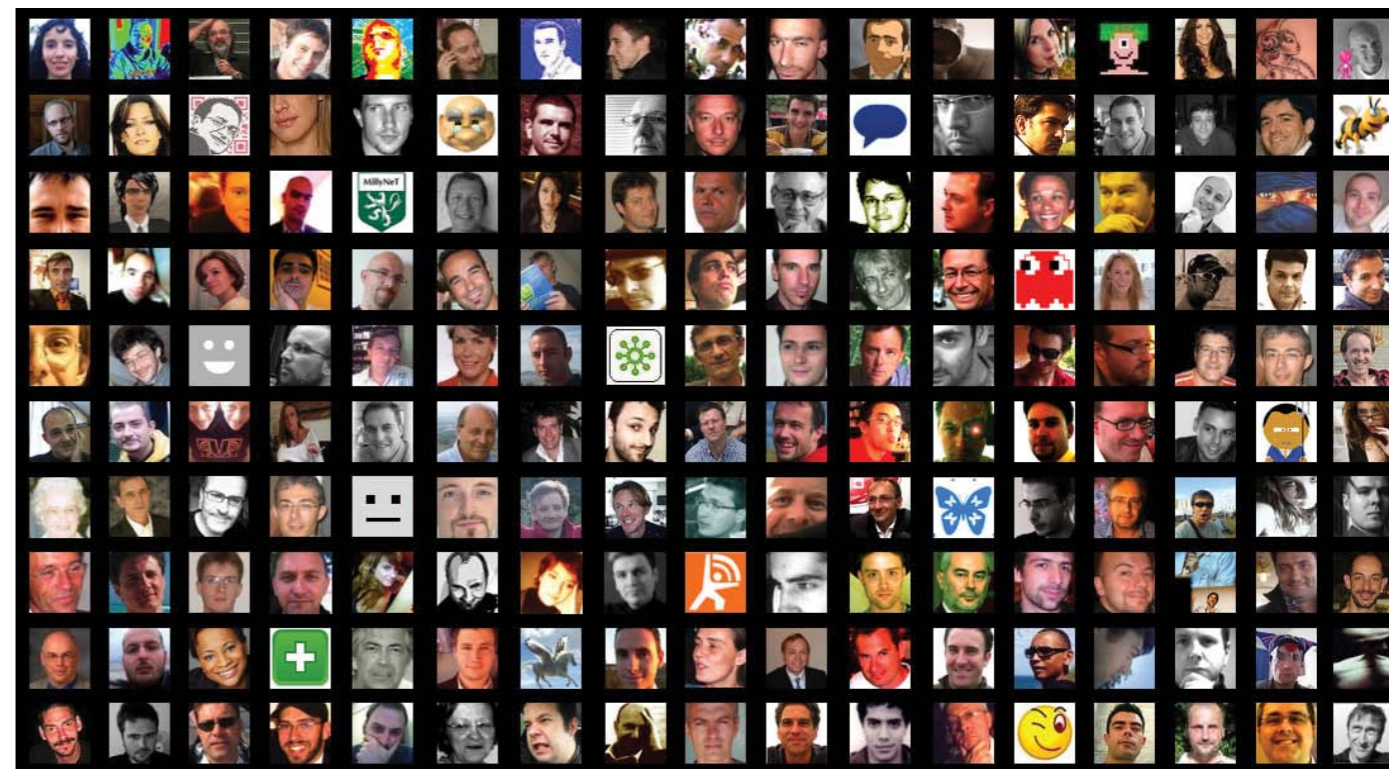
„ Darbdavio teisės darbuotojų atžvilgiu turi būti proporcingos, jos negali pažeisti darbuotojų teisės į privatumą, asmens duomenų tvarkymui keliamų reikalavimų. “

darbuotojų elgesį socialiniuose tinkluose, tinklaraščiuose ar komentuojant straipsnius internete.

Vadovaujantis socialinės žiniasklaidos analizės atliekančios kompanijos *Social-bakers* duomenimis, šių metų spalio mėnesio pabaigoje Lietuvoje buvo 1 081 820 populiarojo socialinio tinklo *Facebook* naudotojų, iš kurių apie 70 proc. yra vyresni nei 24 metų, taigi darbingo amžiaus asmenys.

Naudodamas socialinę žiniasklaidą, darbuotojas gali sąmoningai ar ne atskleisti įmonės konfidencialią informaciją. Ne ką mažesnis pavojus kiltų, jeigu darbuotojas socialinės žiniasklaidos priemonėmis paskleistų tikrovės neatitinkančią informa-

socialinis tinklas

ciją apie įmonės konkurentą, klientą, ar net patį darbdavį. Be asmens sutikimo socialinėje žiniasklaidoje platinant jo nuotraukas, būtų pažeidžiama šio asmens teisė į atvaizdą. Taip pat nesunkiai gali būti pažeidžiamos ir intelektinės nuosavybės teisės (pavyzdžiui, neteisėtai panaudojant ar iškrepdant kitam asmeniui priklausantį prekės ženklą).

Įsivaizduokime situaciją, kai asmuo savo *Facebook* paskyroje paskleidžia informaciją apie darbdavį ar jo klientą ar konkurentą ir taip pažeidžia tokio asmens teises. Ar darbdavys galėtų būti laikomas atsakingu už tokius darbuotojo veiksmus?

Jeigu ieškinyje būtų pateiktas darbdaviui, teisme būtų nagrinėjama aplinkybių visuma ir teismo sprendimas priklausytų nuo konkrečios situacijos. Turėtų būti atsižvelgiama į galimybę identifikuoti, kad asmuo dirba toje įmonėje (pavyzdžiui, *Facebook* paskyroje asmuo yra nurodęs darbdavį arba asmuo visuomenėje yra žinomas, kaip konkrečios įmonės darbuotojas/atstovas), ar informacija patalpinta darbo metu ir naudojantis darbo kompiuteriu, ar informacija paskleista viešai ar tik ribotam draugų ratui, ir pan. Tačiau jau vien pats ieškinio pateikimo faktas gali būti skausmingas bendrovei (darbdaviui). Neigiamos įtakos įmonės reputacijai galėtų turėti ir ieškinyje pateiktas ne darbdaviui, o darbuotojui, jei toks asmuo būtų identifikuotas arba visuomenėje žinomas kaip tos įmonės darbuotojas.

Kokias teises darbdavys turėtų darbuotojo, kuris socialinėje žiniasklaidoje atskleidė darbdavio konfidencialią informaciją ar pažeidė darbdavio ar trečiojo asmens teises, atžvilgiu? Ar darbdavys galėtų jam pritaikyti drausminę nuobaudą ar reikalauti nuostolių atlyginimo?

Konfidencialios informacijos atskleidimo atveju teisinė situacija būtų aiškesnė. Darbo kodeksas numato, kad konfidencialios informacijos atskleidimas yra šturkštus darbo drausmės pažeidimas, kuris suteikia darbdaviui teisę nutraukti darbo sutartį. Tačiau jeigu darbuotojas pažeistų darbdavio ar kito asmens kitas teises, vien vadovaujantis Darbo kodeksu darbdaviui gali būti sudėtinga pritaikyti drausminę atsakomybę.

Visais šiais atvejais teisine prasme darbdaviui pagelbėtų tinkamai įformintas vidinis dokumentas (lokalinis teisės aktas), apibrėžiantis socialinės žiniasklaidos naudojimo taisykles. Nepriklausomai nuo to, ar socialinės žiniasklaidos naudojimo taisyklės bus bendrųjų vidaus darbo tvarkos taisyklių, etikos kodekso ar kito dokumento dalis, ar tai bus atskiras tam skirtas dokumentas, svarbu, kad tai būtų įmonės lokalinis teisės aktas, patvirtintas įmonėje teisės aktų nustatyta tvarka. Teisės aktai numato atvejus, kai toks dokumentas turi būti suderintas su darbuotojų atstovais. Taip pat visais atvejais su taisyklėmis būtina tinkamai supažindinti visus darbuotojus.

Kiekviena įmonė turėtų pasirinkti, koks turi būti taisyklių turinys, atsižvelgdama į jos vykdomo verslo specifiką, bendrą kompanijos politiką ir pan. Tačiau teisine prasme, siekiant įgyvendinti tokias taisykles darbuotojų atžvilgiu, svarbu taisyklėse aptarti, kokie pažeidimai bus laikomi šurkščiais, t. y. suteikiančiais teisę darbdaviui nutraukti darbo sutartį be įspėjimo.

Pastaruoju metu JAV teismai sprendžia kelis įmonių ir jų buvusių darbuotojų ginčus dėl to, kuriam iš jų priklauso socialinio tinklo paskyra ir joje sukaupta informacija. Iš pirmo žvilgsnio darbdavio noras, kad jo darbuotojo vardu sukurta *LinkedIn* paskyra priklausytų darbdaviui, gali atrodyti neįprastai. Tačiau įmonės, kurios plačiai naudoja socialinę žiniasklaidą rinkodarai ar išorinei komunikacijai, gali būti suinteresuotos, kad pasikeitus jos vadovui ar komunikacijos specialistui, tokios komunikavimo priemonės išliktų įmonėje. Tad nuosavybės klausimai taip pat gali būti aptarti socialinės žiniasklaidos naudojimo taisyklėse.

Taip pat svarbu, kad taisyklės būtų tinkamai subalansuotos. Darbdavio teisės darbuotojų atžvilgiu turi būti proporcingos, jos negali pažeisti darbuotojų teisės į privatumą, asmens duomenų tvarkymui keliamų reikalavimų.

ASOCIJUOTA PARTNERĖ, ADVOKATĖ
GIEDRĖ RIMKŪNAITĖ-MANKE

Europos internetinių lošimų reguliavimo sistemos kūrimas: pirmieji žingsniai

ADVOKATĖ LINA ABROMAITĖ

„Lietuvoje taip pat įregistruoti mažiausiai du Azartinių lošimų įstatymo pakeitimo projektai, kuriuose numatytas internetinių lošimų legalizavimas.“

Internetiniai lošimai: situacija Europos Sąjungoje (ES)

Lošimų industrijos analitikai apskaičiavo, jog 2011 m. metinės įplaukos iš interaktyviųjų (virtualiųjų) azartinių lošimų ES regione siekė 9,3 mlrd. eurų. Prognozuojama, jog 2015 m. jos sieks 13 mlrd. eurų per metus. Internetiniai lošimai yra ES sparčiai auganti paslaugų teikimo rinka, kurios metinis augimo tempas siekia 15 proc. (plg. nuo 2008 m. iki 2011 m. tradicinėse lošimų vietose (kazino, lošimo automatų salonai ir t. t.) rinka augo vidutiniškai apie 8 proc. per metus). ES valstybės narės pagal lošimų rezultatą dar visai neseniai sudarė apie 40 proc. globalinės interaktyviųjų azartinių lošimų industrijos (jai priskirtini internetiniai lošimai, lošimai, platinami mobiliųjų telefonų technologijomis arba IP TV kanalais). Apskaičiuota, jog internetiniuose lošimuose dalyvauja apie 6,84 mln. Europos vartotojų.

Lošimai, kaip ir visos kitos gyvenimo sritys, sparčiai keliasi į internetą.

Lošimų teisinis reguliavimas ES mastu nėra unifiktuotas. Bandymai suvienodinti tam tikras teises nuostatas, susijusias su lošimais, nepavyko (pvz., nuostatos dėl lošimų buvo įdėtos, o vėliau išimtos iš Paslaugų direktyvos ir Elektroninės komer-

cijos direktyvos projektų teksto). Bendro pobūdžio gairės, kaip aiškinti vidaus rinkos laisves lošimų (įskaitant internetinius) srityje, yra pateikę ES Teisingumo Teismas, tačiau dabar valstybės narės (su tam tikromis išimtimis) iš esmės yra visiškai laisvos pačios nusistatyti savo su lošimais susijusius politikos tikslus ir išsamiai apibrėžti siekiamos apsaugos lygį, t. y. pasirinkti tokį nacionalinį lošimų reguliavimo režimą, kokio pačios nori. Valstybės narės gali net visiškai uždrausti lošimus savo teritorijoje, jei nusprendžia, jog tai reikalinga nacionalinei viešajai tvarkai ir vartotojų saugumui užtikrinti, ir jei ribojimo priemonės yra taikomos nuosekliai ir sistemingai.

Šiuo metu ES egzistuoja didelė nacionalinių reguliavimo sistemų įvairovė: nuo visiškos visų lošimų rūšių, įskaitant internetinius, liberalizacijos (Didžioji Britanija, Malta) iki griežto reglamentavimo ir ribojimo, įskaitant, pavyzdžiui, konkrečių lošimo rūšių draudimą (Vengrija, Graikija), lošimo vietų ribojimą konkrečiu skaičiumi (pvz., Belgijoje leidžiami ne daugiau nei 9 kazino ir 180 lošimų automatų salonų), daugumoje šalių įstatymais nustatytus aukštus reikalavimus bendrovių, užsiimančių lošimais, kapitalui, jų dalyviams ir teisei formai (pvz., Austrijoje Federalinis azartinių lošimų įstatymas įtvirtino rei-

kalavimą kazino lošimus organizuojančiai bendrovei turėti ne mažesnę kaip 109 mln. eurų apmokėtą įstatinį kapitalą); nuo lošimų sektoriaus laisvo atvėrimo privatus sektoriaus bendrovėms iki įstatymu įtvirtintų valstybinių monopolijų arba išimtinių teisių suteikimas vienam privačiam lošimų organizatoriui (Austrija, Nyderlandai, Norvegija, Švedija). Pastaruoju metu valstybės narės, reaguodamos į bendras tendencijas, vienaip ar kitaip pritaiko savo nacionalinius reguliavimo režimus internetiniams lošimams, t. y., įteisina lošimus internetu (kaip tai, pvz., neseniai padarė Estija) arba įteisina iš dalies, nustatydamos įvairias varžančias išlygas (pvz., Belgija internete leido veikti tik tradicines lošimų vietas („ant žemės“) turintiems operatoriams, įsisteigusiems Belgijoje, su sąlyga, jog informacinių technologijų infrastruktūra, kaip antai serveris, taip pat bus Belgijos teritorijoje).

Lietuvoje taip pat įregistruoti mažiausiai du Azartinių lošimų įstatymo pakeitimo projektai, kuriuose numatytas internetinių lošimų legalizavimas.

Tačiau tarptautinė terpė ir globalinis internetinių lošimų prieinamumas ir pasiūla daro nacionalinius valstybių narių nustatytus apribojimus ir suvaržymus neveiksmingus arba neįgyvendinamus praktikoje. Dėl savo virtualaus pobūdžio e. lošimų svetainės ES yra nesunkiai prieinamos vartotojams ir gali veikti beveik nekontroliuojamos ES lošimų reguliavimo institucijų, todėl reikalinga imtis kokybiškai naujų veiksmų ir priemonių internetinių lošimų problemoms spręsti.

ES Komisija: bendro internetinius lošimus reguliuojančio ES teisės akto nėra ir kol kas nebus

Europos Komisija 2011 m. pradėjo viešąsias konsultacijas dėl internetinių lošimų vidaus rinkoje, iš esmės siekdama susidaryti vaizdą to, kaip šiuo metu reguliuojami lošimai nacionaliniu valstybių mastu ir kaip turėtų atrodyti bendros internetinių lošimų vidaus rinkoje reguliavimo priemonės. 2012 m. spalio 23 d. Komisija vykdytas konsultacijas apibendrino komunikate „Kompleksiškos europinės internetinių lošimų sistemos kūrimas“, kuriame priėjo prie išvados, jog kol kas „nepanašu, jog šiuo metu reikėtų pasiūlyti konkrečiai šiam sektoriui skirtus ES teisės aktus.“

Komisijos veiksmų planas: valstybių narių bendradarbiavimas, ekspertinės konsultacijos ir keitimasis gerąja praktika

Komisija įvardijo 5 problemines arba, kaip pati nurodo, „pirmenybines sritis“, kuriose reikia spręsti ES kylančius iššūkius, susijusius su virtualiais lošimais: 1) užtikrinti, jog nacionalinės reguliavimo sistemos derėtų su ES teise; 2) skatinti ES šalių administracinių bendradarbiavimą ir veiksmingesnį teisės aktų vykdymo užtikrinimą; 3) užtikrinti vartotojų, nepilnamečių ir pažeidžiamų asmenų apsaugą; 4) užtikrinti pinigų plovimo ir sukčiavimo prevenciją; 5) užtikrinti sąžiningą sportą ir susitarimų dėl varžybų baigties prevenciją.

Tradiciskai su nelegaliais internetiniais lošimais (t. y., lošimus, kurie nėra licencijuoti kilmės valstybėje arba gaunančioje valstybėje narėje) siūloma kovoti taikant a) interneto paslaugų tiekėjų vykdomą nuotolinių lošimų internetinių puslapių

blokavimą arba prieigos prie jų nutraukimą (angl. *DNS poisoning*); b) finansinių transakcijų, t. y., statymų ir laimėjimų išmokėjimų blokavimą per kredito ir mokėjimo įstaigas (angl. *financial transactions blocking*); ir taikant eilę soft priemonių, tokių

kaip vartotojų švietimas, nelegaliai veikiančių paslaugų tiekėjų juodųjų sąrašų viešinimas, informavimas apie licencijuotus lošimo operatorius, tokiu būdu siekiant nukreipti paklausą į teisėtą rinką.

Komisija kol kas atsargiai vertina tradicinius kovos su lošimais būdus, nurodydama, jog tokios atsakomosios priemonės, kaip prieigos prie nelicencijuotų svetainių ir mokėjimų blokavimas gali būti naudingos, tačiau, gali turėti ir trūkumų, todėl jos turi būti ypač rūpestingai įvertinamos, kad nebūtų pažeistos Sutartyje dėl ES Veikimo įtvirtintos pagrindinės teisės ir laisvės. Konkretūs veiksmai, kurių turi būti imamasi prieš nelegalius paslaugų teikėjus virtualiųjų lošimų srityje, turėtų būti nuoseklūs ir apgalvoti, dėl šios priežasties Komisija taip pat ketina parengti horizontalaus pobūdžio iniciatyvą, kurios rezultatas – pateiktas išaiškinimas, kokių procedūrų reikia laikytis taikant minėtas priemones ES mastu (imantis užtikrinimo veiksmų kito-

je šalyje) ir kokios galimos šių priemonių taikymo ribos.

Taip pat kalbama apie visą paketą kitų priemonių, kurios padėtų užtikrinti tvarką ES internetinių lošimų rinkoje: tai ir internetinių lošimų sertifikavimas ir standartizavimas, lošėjų registravimas, jų amžiaus ir tapatybės patikros reikalavimai, nekreditavimo lošimo metu reikalavimai, sustiprinta vartotojų apsauga, lošėjų savanoriško apsiribojimo lošti galimybės, įvairios lošimų rinkos dalyvių savanoriškos savireguliacijos programos, atsakingos reklamos stiprinimas, rinkos stebėsenos, kovos su pinigų plovimu prevencija – visoms šioms priemonėms Komisija parengs rekomendacijas. Veiksmų įgyvendinimui Komisija ketina iš valstybių narių atstovų suburti ekspertų grupę lošimų klausimais, kuri keistųsi patirtimi ir gerąja praktika bei konsultuotų ir teiktų technines žinias rengiant tolimesnes ES iniciatyvas.

Tikimasi, jog atskiros iniciatyvos pradės veikti jau 2013 m. ■

ADVOKATĖ LINA ABROMAITĖ

KLAUSIMAS

Kokiomis e. paslaugomis naudojates dažniausiai?

- elektroninės valdžios paslaugos;
- elektroninis parašas;
- elektroniniai mokėjimai;
- elektroninė prekyba;
- elektroniniai lošimai ir loterijos

Kokių e. paslaugų trūksta?

TEISĖS ŽINIOS

GLIMSTEDT

KONTAKTAI

GLIMSTEDT
BERNOTAS IR DOMINAS

Bernotas ir Dominas GLIMSTEDT

Jogailos g. 4
LT-01116 Vilnius, Lietuva
Tel. +370 5 269 0700
Faks. +370 5 269 0701
El. paštas: vilnius@glimstedt.lt
www.glimstedt.lt

Kviečiame Jus prisidėti prie šio leidinio turinio kūrimo. Siųskite klausimus, siūlykite temas, diskutuokite.

El. paštas: teise@vipcommunications.lt

Sekite mus **Linked in** tinkle:
[http://www.linkedin.com/
company/2804346?trk=tyah](http://www.linkedin.com/company/2804346?trk=tyah)